

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Article Type
Research Article

Received / Makale Geliş
13.01.2020

Published / Yayınlanma
10.04.2020

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1823>

Citation: Demir, C., Eraslan Taşpınar, S., Süzen, H. N. & Silav Utkan, M. (2020). Çocuklarının sanat yolu ile “mutluluk” kavramına bakışları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(52), 790-805.

Dr. Öğr. Üyesi Canan DEMİR

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Bölümü, Bolu / TÜRKİYE, 0000-0002-2385-1671

Doç. Dr. Seyda ERASLAN TAŞPINAR

Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Fakültesi, Resim-İş Bölümü, Erzurum / TÜRKİYE, 0000-0002-5407-6030

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nilüfer SÜZEN

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Bölümü, Denizli/ TÜRKİYE, 0000-0002-2020-5551

Doç. Muna SİLAV UTKAN

Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü, Ankara / TÜRKİYE.

ÇOCUKLARININ SANAT YOLU İLE “MUTLULUK” KAVRAMINA BAKIŞLARI

ÖZET

Resim, çocuğun duygularını ve iç dünyasını çevresine yansıtabilmesi için önemli bir araçtır. Kızgınlık, güven, mutluluk gibi duygularını sözel olarak paylaşmasa da resimlerinde kullandığı imgelerle rahatlıkla ifade edebilmektedir. Mutluluk duygusal bir tepkidir ve çocukta dengeli bir kişiliğin temelini oluşturur. Sevgi ve güven içerisinde büyüyen çocuk, çevresinden aldığı sevgiyi yine çevresine yansıtır. Gerçek sevgiyi bulamayan çocuk, genellikle güvensizdir. Bu gibi nedenlerle; Çocuk Esirgeme Kurumlarında kalan çocukların karşılaşacakları sorunlar, şüphesiz sağlıklı aile ortamında yetişen çocuklardan farklı olacaktır. Aile ortamında kolaylıkla bulabileceği ilgili ebeveynler, bu kurumlarda yerini bu rolleri üstlenmiş kurum yetkililerine ve bakıcılarına bırakmaktadır. Kurum yetkililerine ve çalışanlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Kurum çalışanlarının ellerinden gelen yardımı yapsalar dahi, her bir çocuğa tek tek ulaşmaları ve sorunları çözmeleri aile ortamındaki kadar sağlıklı olmayacaktır. Aile ortamında korunma ve ihtiyaçlarının giderilmesi garanti altındadır. Bunlar maddi ve manevi ihtiyaçlardır. Çocuklar kendi duygularını ve diğer insanların duygularını kolaylıkla yorumlayabilmekte ve çevrelerindeki insanların özellikle onlar için değerli olan bireylerin duygu durumlarından etkilenmektedirler. Mutluluk teması çerçevesinde çocukların resimsel ifadelerinin yorumlanması, sözel ifadelerinin kaydedilmesi araştırmanın yöntemlerinden biridir. Araştırmada kapsamında; nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın modelini “durum çalışması” oluşturmaktadır. Ayrıca örneklem grubunun belirlenmesinde “benzeşik örneklem” den yararlanılmıştır. Verilerin toplanma sürecinde çocuklara yönelik olarak gözlem ve görüşmeler yapılmıştır. Gözlem ve görüşmelerin analizi “içerik analizi” ile yapıldıktan sonra NVivo 8 programında matrix ve modeller oluşturularak; bulgular yorumlanmıştır. Araştırmada 4-6 yaş grubu çocuklardan 7 kişi örnekleme alınmıştır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumlarında yaşayan 4-6 yaş grubu çocuklarda, resimleri ile ortaya çıkarılmaya çalışılan, “Mutluluk” kavramı araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Çocukların mutluluk kavramına bakışları, resim yolu ile ortaya konulduktan sonra çocuklar ile resimleri hakkında yarı yapılandırılmış görüşmeler ve gözlemler yapılmıştır. Görüşmeler ve gözlemler sonucunda ortaya çıkan verilerden mutluluk kavramı ile ilgili kod ve temalara ulaşılmıştır. Ulaşılan kod ve temalar ile çocuklarının resimlerdeki imgeler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Esirgeme Kurumu, 4-6 Yaş Çocukları, Resimsel Gelişim, Mutluluk, Çocuk

CHILDREN'S VIEWS ON THE CONCEPT OF “HAPPINESS” THROUGH ART

ABSTRACT

Painting is an important tool for children's reflecting their emotions and inner world to their environment. Although they cannot share their emotions such as anger, trust, happiness verbally, they can easily express these through the images they use in their paintings. Happiness is an emotional response and constitutes the basis of a balanced personality in the child. The child grown up with love and trust reflects the love, (s)he gets from his/her environment, again to his/her environment. The child failing to find real love is generally insecure. As a result of these kinds of reasons, the problems the children staying in the Institutions of Protection of Children's face would undoubtedly be different than the ones the children grew up in a healthy family environment face. Interested parents, who can be easily found in a family environment, leave their place to officers and caretakers, who undertake this role, in these institutions. Authorized people and staff in these institutions carry great responsibilities. Even if the staff of the institution will help to try their best, reaching to each child and solving their problems will not be as healthy as it will be in a family environment. Their protection and their needs' being met are under guarantee in the family environment. These are material and spiritual needs. Children can easily interpret their own feelings and feelings of others, and they are affected by emotional states of the individuals around, especially of the ones valuable for them. Interpreting children's pictorial expressions, recording their verbal expressions, in the framework of the happiness theme, is one of the methods of the research. The qualitative research method was used in the scope of this research. Model of the research is constituted of “case

study". In addition, "homogeneous sampling" was utilized in determining the sample group. Observations and interviews directed towards the children were made in the data collection process. After the observations and interviews were analyzed through "content analysis", matrixes and models were formed with Nvivo 8 programme and findings were interpreted. 7 people, from the children of the age group 4-6, were taken into the sample in the research. The concept of "Happiness", which is tried to be revealed through the paintings of children of ages 4-6, who live in the Institutions of Social Services and Protection of Children, is the topic of the research. After the view of children towards the concept of happiness was introduced by the way of paintings, semi-structured interviews with and observations of children were made. Codes and themes related to the concept of happiness were reached as a result of the data obtained through interviews and observations. Meaningful relations between the codes and themes achieved and the images in children's paintings were found.

Keywords: Institution of Protection of Children, Children of Ages 4-6, Painting Development, Happiness, Child.

1. PROBLEM DURUMU

Çocuğu anlamak ve tanımak; onun gelişiminin sağlanması, ihtiyaçlarının belirlenmesi ve giderilmesi için şarttır. Çocuğu tanımının yollarından biri de çocuğun yaptığı sanatsal ürünlerdir. Çocuklar kendilerini özellikle iki boyutlu çalışmalardan resim ile daha kolay ifade eder. Çocuk resimlerinde; iç dünyasını bilinçli olarak çevresine yansıtma düşüncesi yoktur. Ancak düşüncelerini farkında olmadan kâğıda aktarır ve bunu yaparken de keyif alır. Resim çocuğun iç dünyasını sosyal çevresine aktaran bir araç olarak düşünülmektedir. Hissettiklerini resim yoluyla ortaya koyabilen çocukların; iç dünyalarını öğrenmek, yardıma ihtiyaç duyduklarında yardım etmek adına sanatsal uygulamaların çocuğun gelişim sürecinde önemini unutmamak gerekir. Çocuk hislerini sözel olarak dışı vuramada; kendisini ve iç dünyasını görünür kılan bir dışavurum süreci yaşar.

Çocuk, bize resmiyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtarak olaylar hakkındaki duygu, düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir. Çocuk için resim, dinamik bir faaliyet örneği ve yalın bir anlatım aracıdır (Yavuzer, 2005:13).

Birçok araştırmacı tarafından temel duygular içinde gösterilen mutluluk, genel olarak insanın kendisi veya çevresi için olmasını istediği şeylerin gerçekleşmesi durumudur. İnsanın beklediği ya da beklemediği iyi şeylerin olması, bütün isteklerinin karşılanması gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkan olumlu bir duygudur (Çetinkaya, 2006:40).

Çocukların resimlerdeki mutluluk ifadelerinden çocukların ihtiyaçlarını, özlemlerini, sevdikleri şeyleri ve dolayısıyla da onları nelerin mutlu ettiğini görebiliriz. Ayrıca çocukların resimlerinde kullandıkları imgeler ve renkler onların iç dünyaları ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. Resimlerdeki imgeler ve renkleri geçmiş yaşantılarından kopuk olarak incelemek gerekir. Geçmiş yaşantılarından kopuk incelenen resimler, tam olarak çocukların iç dünyalarını ifade etmeyeceğinden önceki yaşantıları ile de ilgilenerek bilgi sahibi olunmalıdır.

Çocukların resimleri onların çok yönlü gelişimlerini göstermekle birlikte, çevreleriyle olan bütün yaşantılarını dile getirir. Çocuğun iç dünyasının anlaşılması çocuğun tanınmasında, gelişmesinde ve ruh sağlığında önemli bir işlerliğe sahiptir. Kırışoğlu'nun aktardığına göre; Piaget, resim yapmanın çocuk için simgesel bir oyun olduğunu ve bu oyunda ortaya konulanın ise, onun duygusal ve düşünsel yaşamıyla ilgili imgeleri olduğunu savunmuştur (2002: 56).

Resim etkinliği çocuğun bütün gelişim dönemlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Sanat eğitimcileri ve uzmanlar tarafından çocuk ve resimleri ile ilgili farklı dönemlerde araştırmalar yapılmıştır.

Çocuk sanatına ilginin 1885-1920 yılları arasında oldukça fazla olduğu dikkati çekmektedir. Bu dönemde birçok değişik ülkede kendiliğinden çizilmiş olan çocuk resimlerini biriktirme, onları betimleme ve sınıflandırma çabaları görülmüştür. Önceleri birçok araştırmacı tarafından çocuk resminin onun zihindeki imajın kopyası olduğu görüşü savunuluyor bu nedenle de çocuk resmi çocuğun duygu ve düşüncelerinin bir penceresi olarak kabul ediliyordu. Bu dönemde çok sayıda çocuk resmi üzerinde araştırmalar yapılmış, resimler çizenin sosyo-kültürel yapısına göre de sınıflandırılmıştır. Çocuk resmi ile ilgili yapılan ilk araştırmalar da çocuk resmi gelişim aşamalarına göre sınıflandırılmıştır. Çocuk resimlerine ilk dikkati çeken Franz Çizek'tir. Sanat tarihinde ekspresyonist ve sürrealist akımların ortaya çıktığı zamanlara rastlayan bu ilgi çocuk resminin keşfedilmeye ve bu resimlerin ilginç ve kendine has özelliklerinin görülmeye başlandığı dönemdir. Çocuğun karalama yaparken aldığı 'görsel haz' ve karalamaların sonucunda oluşan 'güç hazı' ile resimsel etkinliğin yapıldığı düşünülür. Çocukların ilgi çekici temel biçimleri seçtiklerini (daire, çapraz çizgiler gibi) basit formların kültür ve mekân farkına göre hemen hemen bütün çocuklarda benzerlik gösterdiği görüşü öne sürülür. Çocuk resimlerini

açıklamak için getirilen görüşlerden biri olan “sembolik” biçimci anlatımlar resimsel aktarımların algının kaydedileme süreci olduğunu ama sadece dış algının kopyası olmadığı, yüzey üzerinde oluşturulan seri işaretler topluluğu olduğunu söyler (Yavuzer, 2005:22).

Genel olarak uzmanlarda; çocuğun çizimlerine, anlatılmak istenen nesnenin ya da düşüncenin sembolik olarak yansıdığı düşüncesi vardır. Örneğin, yan yana çizilen iki dairenin biri ‘başı’ biri ‘vücudu’ ifade edebilmektedir. Yapılan çizimleri tamamen simgesel olarak kabul edip, resimlerdeki işaretleri ise sembol olarak kabul ederler. Resimde simgeleme, düşünce ve duyguların açıklanış şeklidir. Gerçek bir anlatım taşımadığı için semboller düşünceleri bir kopya gibi doğrudan ortaya koymazlar. Sembollerin anlamları ise yaşanmış deneyimlerle yüklüdür. Buna göre resim yalnızca tip, karakter ya da zekâyı değil, geçmiş ve şimdiki deneyimleri içeren kişiliğin tam bir yansımasıdır. Çizimlere, görsellikten çok duyuşsal deneyimlerin görsellekle birleşerek aktarıldığı, sembolize yapılar olarak bakılır (Günaydın, 2006:65).

Resim yapan çocuk, kendini gerçekleştirme sürecine adım atan çocuktur. Kendini gerçekleştirme sürecini yaşayan birey Maslow’a göre kendisini ve dünyayı anlamada hoşgörü sahibi, içinde bulunduğu ortama uyum sağlamada uygunluk, kişiler arası ilişkilerde sağlıklılık, bağımsızlık duygularının gelişimi, yaşamdan zevk alma, kendine güvenme, üretici ve yaratıcı olma, saygılı ve doğal davranma, kendi dışındaki sorunlara duyarlılık gösterebilme ve toplumsallaşma sürecini sağlıklı olarak sürdürebilmede daha başarılıdır (Atan, 2005:319).

Çocuklar için resim, bastırılmış duygularının hayal dünyaları ile birleşerek dışavurumudur. Bu yönüyle resim yapma eğilimi, huzursuzluk veren duygulardan arınmayı sağlar. Resim yapmanın ilk aşamalarında çocuk, karalamalara başlar daha sonra şemalar oluşturur. Yavuzer’in ifade ettiği gibi “Haz duyan çocuk, var gücüyle karalamasına devam eder. Ayrıca karalama faaliyeti, çocuğu kas gelişiminden haberdar eder. O, bu çizgilere baka baka giderek görsel kontrolle sahip olur ve yarattıkça bağımsızlığını elde ettiğinin bilincine varır. Bu duyguda çocuğun gerginliğini azaltır.” (2005:37).

Mutluluk kavramı ile ilişkili yaptırılan resimler çocuğun sevgi, neşe ve coşku duygularını daha yoğun hissetmesini sağlayabilecektir. Yine Yavuzer’in ifade ettiği gibi “Şema öncesi devresinde çocuk, canlandırmak istediği obje ya da kavramla ilişki kurma kaygısını yaşamaya başlar bu da ona doyum sağlar.” (2005:41).

Çocukların, resimleriyle anlattıkları ve sözleriyle ifade ettikleri; ihtiyaç duydukları kendilerine güven ve sanatsal yaratmanın verdiği hazzı arttıracaktır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda yetişmekte olan çocuklar, ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocuklardan farklı ihtiyaçlar hissedebildiklerinden dolayı resim yapma, onlar için zevk alma ve haz duyma ile aynı anlama gelmektedir. Yıldırım’ın belirttiği gibi “Korunmaya muhtaç çocuklar, bir anne varlığından yoksun oldukları gibi, onların yalnızca beslenme ve temizlik gibi fiziksel ihtiyaçlarını karşılayabilen bakıcılarla da anlamlı ve yakın bir ilişki kurma olanağından yoksun olmaktadır. Çünkü yuvalarda bir çocuk ne kadar ilgi görürse görsün, günün belli saatlerinde değişen ve aynı zamanda başka çocuklarla da ilgilenmek zorunda kalan değişik bakıcı annelerle birlikte olmaktadır. En iyi koşullarda bile bir bakıcı anneye 8–10 çocuk düşmekte ve olanakları daha kısıtlı olan yuvalarda ise bu sayı 20’nin üzerine yükselmektedir.” (1985: 37). Bu gerçekler ışığında, ailelerinden uzak, kalabalık yurtlarda kalan çocuklara resim yaptırmak çok önemle üzerinde durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü çocukların resimlerinde duygularını, düşüncelerini, gözlemlerini, özlemlerini ve öğrendiklerini görebilmek, onlara ulaşabilmenin en iyi yollarından biridir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma ile Çocuk Esirgeme Kurumlarında 4–6 yaş çocuklarının resim yolu ile “Mutluluk” kavramına bakışları nasıldır? Sorusuna cevap aranacaktır.

- 1- Çocuk Esirgeme Kurumlarında yetiştirilen çocuklar mutluluk kavramını nasıl ifade etmişlerdir?
- 2- Çocuk Esirgeme Kurumlarında yetiştirilen çocuklar, resimlerinde hangi imgeleri nasıl kullanmışlardır?

3. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda yaşayan ve eğitim-öğretim görmekte olan 4-6 yaş öğrenciler (7 öğrenci) ile sınırlıdır.

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi konusunda açıklamalar yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma ağırlıklı bir yöntem kullanılmıştır. Ayrıca nitel verileri desteklemek amacıyla literatür taraması yapılarak dokümanlar incelenmiştir.

4.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 4-6 yaş çocukları oluşturmaktadır. Araştırmada evren kullanılmamıştır. Araştırmanın örneklem grubunun belirlenmesinde “Benzeşik (homojen) Örnekleme”den yararlanılmıştır. “Buradaki amaç; küçük, benzeşik bir örneklem oluşturmak yoluyla belirgin bir alt-grubu tanımlamaktır (Yıldırım ve Şimşek 2005:109). Yapılan araştırma ile ilgili olarak seçilen örneklem grubunun özelliklerini belirten tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. Örneklem

Öğrenciler (SHÇEK-Ö)	Yaş	Kardeş Sayısı	Yurtta Kalan Kardeş Sayısı	Yurtta Kaldığı Süre	Aileden Yaşayan Kişi Sayısı
SHÇEK-Ö1	6	2	-	2	-
SHÇEK-Ö2	4	1	-	4	Anne
SHÇEK-Ö3	6	-	-	3	-
SHÇEK-Ö4	5	-	-	5	Dayı
SHÇEK-Ö5	6	2	-	3	-
SHÇEK-Ö6	5	-	-	1	-
SHÇEK-Ö7	5	2	-	2	Baba

Örnekleme; 4 yaşında 1 kişi, 5 yaşında 3 kişi, 6 yaşında da 3 kişi olmak üzere toplam 7 kişi yer almaktadır. Örnekleme yer alan çocuklardan üçünün ikiz kardeşi vardır. 1 kişinin bir kardeşi, diğerlerinin ise kardeşleri yoktur. Kardeşiyle aynı yurttaki kalan öğrenci bulunmamaktadır. Çocukların yurttaki kaldığı süreye bakıldığında; 2 kişinin doğduklarından itibaren, 1 kişinin 1 yıldır, 2 kişinin 2 yıldır, 2 kişinin 3 yıldır bu kurumda kaldıkları görülmektedir. Öğrencilerden üçünün ailesinden hayatta kalan yakınları bulunmaktadır. Bunlardan ikisi çekirdek ailedendir. Diğerleri yakın akrabadır. Dört kişinin ise ebeveynleri yada akrabası yoktur.

4.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında aşağıdaki yol izlenmiştir:

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda yaşayan ve eğitim-öğretim görmekte olan 4-6 yaş çocuklarına mutluluk, neşe gibi duygularını yansıtabilecekleri resimler yaptırılmıştır. Resimleri hakkında çocuklar ile görüşmeler yapılmış ve çocukların ifadeleri kaydedilmiştir. Ayrıca süreç ile ilgili gözlem notları tutulmuştur.

4.4. Nitel Verileri Toplama Tekniği

1. “Görüşme” : Araştırmada, yönlendirilmemiş bir görüşme tekniği ile 7 kişi ile yapılan görüşmeler üzerinde durulmuştur. Kişilere standartlaştırılmış 8 açık uçlu soru yöneltilmiş ve cevaplar görüşme formlarına kaydedilmiştir.

2. “Gözlem” : Öğrenciler süreç içerisinde gözlemlenmiş ve gözlem notları ile kayıt altına alınmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Kullanılan veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için; öncelikle, aynı yaş grubundan 3 öğrenciye uygulanmış ve gerekli ifade değişiklikleri yapılarak “görüşme soruları” netleştirilmiştir.

Görüşmeler ile toplanan verilerin analizi “içerik analizi” tekniği ile yapılmıştır.

İçerik analizinde; öncelikle veriler kodlanmış, daha sonra kodların yer alacağı alt ve ana temalar belirlenmiştir. Bunun içinde öncelikle kodlar arasındaki ortak yönler bulunarak ortak yönü simgeleyen temalar oluşturulmuştur.

Araştırmacılar; görüşmeler ve gözlem notları ile elde edilen verileri ayrı ayrı incelemiş ve ayrılıkların bulunduğu yerler üzerinde tartışarak gerekli düzenlemelerin yapılması ile kod ve temalara son şeklini vermişlerdir.

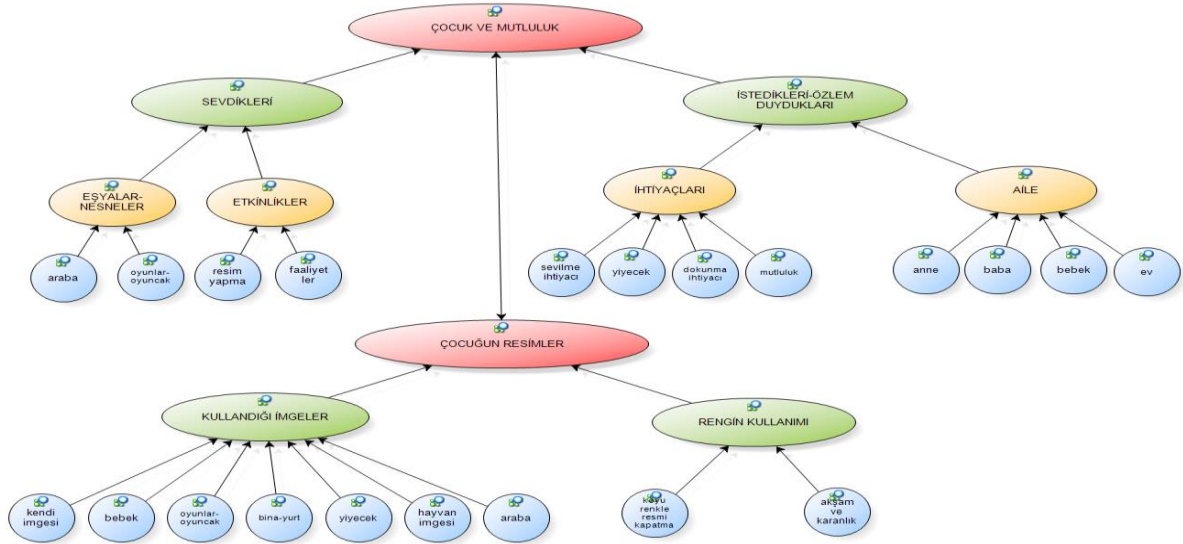
Tema ve kodların belirlenmesinden sonra veriler, NVivo 0.8 programında analiz edilmiştir. Analizler sonucunda model, grafik ve matrixler oluşturulmuştur.

5. BULGULAR

Yapılan araştırma ile ilgili olarak aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

5.1. Çocuk Resimleri ve Mutluluk

Tablo 2. Model 1

Yukarıdaki modelde de görüldüğü gibi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumlarında yetiştirilmekte olan 4-6 yaş çocuklarının sanatsal bir uygulamadan sonra, resimlerine ve mutluluk kavramlarına bakışlarına yönelik bulguları yer almaktadır.

Mutluluk kavramı ile ilişkili 2 ana temaya ulaşılmıştır. Bulgularda yer alan 2 ana temaya daha ayrıntılı bakacak olursak; ana temalarımız ile ilgili 4 alt temaya ulaşılmıştır. 4 alt temadan ikisi ile bağlantılı yine 4 alt temaya ulaşılmıştır. Temaların birbirleri ile ilişkileri ve adlandırmaları aşağıdaki gibidir.

A. Çocuk ve Mutluluk

A.1. Sevdikleri

A.1.1. Etkinlikler

A.1.2. Eşyalar-Nesneler

A.2. İstedikleri – Özlem Duydukları

A.2.1. İhtiyaçlar

A.2.2. Aile

B. Çocuğun Resimleri

B.1. Rengin Kullanımı

B.2. Kullandığı İmgeleri

Ana temaların çocuklar (cases) ile ilişkisi aşağıdaki matrix'te görülmektedir.

Tablo 3. Matrix 1

Tree Nodes (Tema)	Ana Temalar				Çocuk ve Mutluluk								Çocuğun Resimler								(N)		
	Alt Tema I	Sevdikleri			İstedikleri-Özlem Duydukları								Rengin Kullanımı				Kullandığı İmgeler						
		Alt Tema II	Etkinlikler	Eşyalar Nesnelere	İhtiyaçları	Aile							Akşam ve Karanlık	Koyu Renk ile Resmi Kapatma	Araba	Bebek	Bina Yurt	Hayvan İmgesi	Kendi İmgesi	Oyuncaklar-Oyun		Yiyecekler	Arkadaş
Free Nodes (KOD)	Resim Yapma					Faaliyetler	Araba	Oyuncaklar - Oyun	Dokunma İhtiyacı	Sevilmeye İhtiyacı	Mutluluk	Yiyecekler									Anne		
Cases																							
Ö1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	2	1	0	0	0	2	1	0	1	13
Ö2	1	1	0	1	1	1	0	0	2	0	2	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	0	12
Ö3	1	1	0	1	0	0	1	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	1	2	0	12
Ö4	1	1	0	1	0	0	1	0	2	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	10
Ö5	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	2	2	1	1	2	17
Ö6	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	10
Ö7	1	0	2	0	0	0	1	0	0	2	0	0	1	1	2	0	0	0	1	0	0	0	11
(N)	7	4	4	5	2	2	6	4	5	2	2	2	3	3	4	2	2	5	7	5	4	3	

5.1.1. Çocuk ve Mutluluk (I. Alt Probleme Ait Bulgular)

A. Çocuk ve Mutluluk

A.1. Sevdikleri

A.1. 1. Etkinlikler

A.1. 2. Eşyalar-Nesneler

A. 2. İstedikleri – Özlem Duydukları

A.2. 1. İhtiyaçlar

A.2. 2. Aile

Çocuk ve mutluluk ana teması ile ilgili ulaşılan 2 alt tema sevdikleri, istedikleri-özlem duydukları temalarıdır. Sevdikleri ile ilgili ulaşılan alt temalar ise etkinlikler, eşyalar-nesnelere. İstedikleri-özlem duydukları ile ilgili ise ihtiyaçlar ve aile ile ilgili temalara ulaşılmıştır.

Çocuk ve mutluluk ile ilişkili olarak; Matrix 1'de de görüldüğü gibi sevdikleri ve özlem duydukları temaların içerisinde yer alan kodlar aşağıdaki gibidir.

Resim Yapma kodu ile ilişkili öğrencilerin %100'ü çeşitli ifadeler kullanmıştır.

“Resim yapmayı severim ve isterim.” (Görüşme, Ö1).

“Müzik dinlerken resim yapmak isterim.” (Görüşme,Ö1).

“Resim yapmayı severim.” (Görüşme,Ö3).

“Resim yaparken sevinirim.” (Görüşme,Ö2).

“Resim yapmayı severim.” (Gözlem,Ö4).

“Çilek resmi yapmayı seviyorum.” (Görüşme,Ö6).

“Evet, resim yapmayı isterim.” (Görüşme,Ö5).

Faaliyetler'i % 57.2'lik bir grup, ifadelerinde kullanmıştır.

“Kitap okuma severim.” (Görüşme,Ö2).

“Çiçek toplamak.” (Görüşme,Ö3).

“Şarkı söylemek.” (Görüşme,Ö3).

“Oje sürmeyi de seviyorum.”(Görüşme,Ö3).

“Dans etmeyi seviyorum.” (Görüşme,Ö4).

“Kâğıt katlayıp kesiyoruz.” (Görüşme,Ö5).

“Yazı yazmayı da severim.” (Görüşme,Ö5).

Araba kodu %42.9'luk bir dağılım göstermektedir.

“Yarış arabası oynamayı da severim.” (Görüşme,Ö1).

“Mesela arabaları düşünür ve resimleri yaparım.” (Görüşme, Ö5).

“Önce (açık renk) sarı boya ile kendi arabasını yaptı” (Görüşme,Ö7).

“Arabaları çok sevdiğini ve bir gerçek bir arabasının olmasını istediğini söyledi.” (Görüşme,Ö7).

Oyuncaklar – Oyun'u ifadelerinde kullananlar %71.5'lik bir gruptur.

“Kukla oynatmayı da seviyorum.” (Görüşme,Ö1).

“Oyuncaklarla oynamayı da severim.” (Görüşme,Ö3).

“En çok da ben yeni oyuncak seviyorum.” (Görüşme,Ö4).

“Çok çok yaz bana hep çok oyuncağı var yaz.” (Görüşme,Ö4).

“Ve de oyuncak var ama kırılmış.” (Görüşme,Ö5).

Dokunma İhtiyacı ile ilişkili olarak %28.6'luk bir grup konuşmuştur.

“Sürekli dokunma ihtiyacı hissediyor. Ellerimi tutuyor ve resim yaparken saçıma dokunuyor.” (Gözlem,Ö6).

“Ellerimi tutuyor.” (Gözlem,Ö6).

Sevilme İhtiyacı ile ilişkili de yine %28.6'luk bir grup konuşmuştur.

“İlgi ve sevgi bekliyor. Resmine devam ederken ona sevgi göstermemi bekliyor.” (Gözlem,Ö6)

Mutluluk kodu ile ilişkili olarak çocukların %85.8'inin çeşitli ifadeler kullandıkları görülmektedir.

“Keşke benim arabam olsaydı mutluluk gibi olurdu.” (Görüşme,Ö1).

“Bir de köpeğim olsaydı mutluluk olurdu.” (Görüşme,Ö1).

“Resim yaparken mutlu olurum.” (Görüşme,Ö3).

Mutluluk senin için ne demek? (Görüşme,Ö3) “Güzel demek.”

“Sevilmek istiyorum. Mutluluk, Perşembe'yi seviyorum.” (Görüşme,Ö4).

“Yani mutluluk için her şeyi çok sevmek demektir.” (Görüşme,Ö5).

“Mutluk oyun oynamak demek.” (Görüşme,Ö6).

“Mutluluk... Mesela ellerin çok sıcak bu da güzel... Çok güzel” (Görüşme,Ö6).

“Âşık olmak demektir.” (Görüşme,Ö7).

Yiyecekler'i ifadelerinde kullananlar %42.9'luk bir grupta yer almaktadır.

“Muzu çok sevdiğini ve canının şimdi muz istediğini söyledi.” (Gözlem,Ö3).

“Bir de dondurmayı seviyorum.” (Görüşme,Ö5).

“Çileği seviyorum.” (Görüşme,Ö6)

Anne kodunu kullananlar da yine %42.9'luk bir gruptur.

“Annemde bebek gördüm.” (Görüşme, Ö2).

“Annem beni hep Perşembe günü alıyor sonra götürüyor.” (Görüşme,Ö4).

“Annemin yanında çok oyuncuğım var.” (Görüşme,Ö4).

“Esra için mutluluk Perşembe günleri bir arabanın onu alıp annesine götürmesiymiş.” (Görüşme,Ö4).

Baba kodu %14.3'lük bir dağılım göstermektedir.

“Baba olmayı seviyorum. (Bir de baba yap arabanın yanına.)” (Görüşme,Ö7).

“Babanın yanına çocuk yapmayı seviyorum.” (Görüşme,Ö7)

“Baba olduğunda arabasıyla çocuklarını gezdireceğini söyledi.” (Görüşme,Ö7)

Bebek kodu da aynı oran ile %14.3'lük bir oran göstermiştir.

“Bebeğim var bebeğimin gözleri var.” (Görüşme,Ö2).

“Bebeğin saçları var.” (Görüşme,Ö2).

“O bebeğin resimlerini yaptı. Bebeği saçlı yaptı.” (Görüşme,Ö2).

“Bir diğerinde bebeği mama yerken çizdi.” (Görüşme,Ö2).

Ev kodu ile ilişkili olarak özellikle Ö4 %14.3 oranında çeşitli ifadeler kullanıştır.

“Mutlu olduğun bir anın resmini yapar mısın? Yapmak ister misin? İstemem. Evimde yapmak istersem yaparım.” (Görüşme,Ö4).

“Evimde ayakkabı var. Onu resmini yaptım.” (Görüşme,Ö4).

“Evimde oyuncak bebeğim var onun resmini yaptım. Ama burada değil.” (Görüşme,Ö4).

“Resim yapmayı seviyor fakat resim yapmak için Perşembe gününde evinde olmak itiyor. Evinde oyuncaklarının yanında olmak istiyor.” (Görüşme,Ö4).

“Orada (evde) güzel eşyalarım, oyuncaklarım, ayakkabılarım, benim çok şeyim var.” (Görüşme,Ö4).

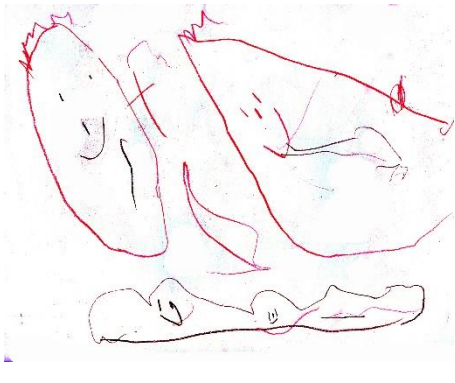
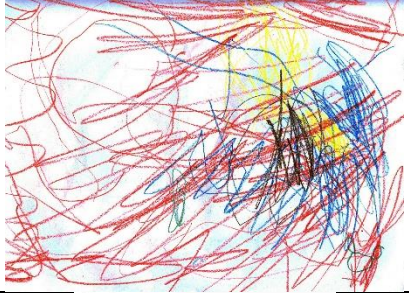

5.1.2. Çocuk ve Resimleri (II. Alt Probleme Ait Bulgular)

B. Çocuğun Resimleri

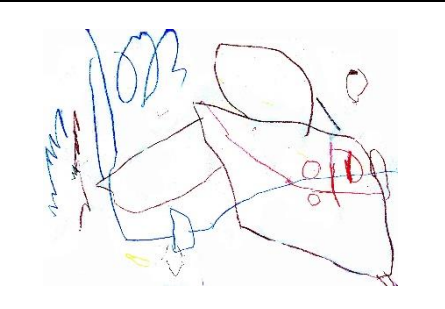

B. 1. Rengin Kullanımı

B. 2. Kullandığı İmgeler

Tablo 4. Çocuk Resimleri

	Resimler	Gözlem - Yorum
Ö1		Resimlerinde ve ifadelerinde akşam ve karanlık koduna ilişkin söylemler ve eylemler görülmektedir. Mutluluk ile ilişkili resminin ilk aşamalarını; iki kolunu yanlara açmış ve çok renkli kendi imgesi ile yapmıştır. Ancak resminin üzerini siyah boya ile kapatmış ve “havanın karardığını ve her yerin siyah olacağını” söylemiştir. Başlangıçta mutluluk ifade edebilecek bir resim daha sonra korku ve yalnızlığa dönüşmüştür. Ayrıca kendi ellerini ve ayaklarını oldukça büyük ve ayrıntılı yapmıştır. Bu da literatürde güven eksikliği olarak tanımlanmıştır.
Ö2		Resimlerinde çoğunlukla bebek ve anne imgesini kullanmıştır. Mutlu yüzlerin çizimlerine, resminde sıklıkla rastlanmaktadır. Anne, bebek ve düz bir yatay çizgiden oluşan resmin içindeki kompozisyon son derece dikkat çekici bir ayrıntıdır. Anne ve bebeği birlikte düşünen Ö2, belki de kendisini bu ailenin bir ferdi olarak görmek istemekte fakat aile ile birlikte aynı evde yaşamadığı için dışlanmış da hissetmektedir.
Ö3		Resimlerinde genellikle karalama döneminin özelliklerini göstermektedir. Ancak kurbağa imgesini şematik olarak da genel hatlarıyla resmetmiştir. Resminde kurbağa ve kurbağanın yüzdüğü suyu lokal renklerde boyamıştır. Ayrıca sarı renkte yaptığı lekenin muz resmi olduğunu söylemektedir. Mutlulukla ilgili yaptığı bu kompozisyonda adlandırdığı imgelerin üzerine koyu renk boya ile karalayarak kapatmayı tercih etmiştir.
Ö4		Ö4 iki resim yapmıştır. Birinci resminde elindeki oyuncanın resmini yaptığını söylemektedir. İkinci resminde ise sahip olduğu eşyalardan özellikle de ayakkabılarını resmetmiştir. Burada sahiplik ve evim diye benimsediği mekândaki ona ait eşyaların ve mekânın değerini vurgulamaktadır. Ö4'ün ifadelerine bakıldığı takdirde ev ve evine gittiği güne dair ifadeler son derece dikkat çekicidir. Çünkü çocuğun yaşayan hiçbir akrabası bulunmamaktadır. Anne diye bahsettiği kişinin gönüllü anne olduğu bilinmektedir. Resmini bitirdikten sonra üzerini koyu renk ile karalamıştır. Bu eğilim diğer çocuklarda rastlanan bir özellik olarak karşımıza çıkmıştır.

Tablo 4. Çocuk Resimleri (Devamı)

	Resimler	Gözlem - Yorum
Ö5		Mutluluk ile ilgili yaptığı resimde yaşamakta olduğu yurdu, kırık bir oyuncak ve oyuncakını kıran çocuğu (kendisi), arkadaşının şapkasını ve bunlara çok yakın bir konumda da aslan imgesini kullandığını görmekteyiz. Ayrıca resimdeki diğer dikkat çekici nokta resme üç sınırlama alanının konulmasıdır. Resmin merkezinde bulunan kırık oyuncak, kendi imgesi ve aslan imgesini bir sınır içerisine, hemen sınırın yanına arkadaşının şapkasının sınırını yerleştirmiştir. Üçüncü ve en büyük sınır ise resminde kullandığı tüm imgeleri içerisine alan kırmızı bir çerçevedir.
Ö6		Resminde kuşlar, uçak ve uçağın içinde kendi imgesini kullanmıştır. Çocukların bazılarında da gözlemlendiği gibi bu çocukta da kendisini alıp götürecek bir araç tasviri bulunmaktadır.
Ö7		Çocuk öncelikle sarı renk boya ile kendi arabası olduğunu söylediği bir araba resmi yapmıştır. Arabasının içine de kırmızı boya ile kendi imgesini ve baba imgesini çizmiştir. Mutluluk ona göre resminde yansıttığı kompozisyonudur fakat sonradan bazı çocuklarda rastlandığı gibi yaptığı imgelerin üzerini siyah boya ile karalamış, neredeyse tamamen kapatmıştır. Özellikle baba ve kendi imgesini son derece koyu boyaması ve görünmez hale getirmesi dikkat çekicidir.

Çocukların resimleri ve resimleri ile ilgili gözlemlerin yorumlarına; onların yanıtları çerçevesinde getirilen açıklamalar Tablo 4'teki gibidir.

Çocuk ve resimleri ile ilgili olarak 2 alt temaya ulaşılmıştır. Bunlar yukarıda da belirtildiği gibi renk ve kullandıkları imgelerdir. 2 alt tema ile ilişkilendirilen kodlar ve yüzdeler aşağıdaki gibidir.

Akşam ve Karanlık kodunu resimlerinde renk ve imge olarak kullananların oranı %28.6'dır.

“Akşam olacak hiç beyazlık olmayacak.” (Görüşme,Ö1).

“Ve akşam olunca her yerin karardığını, siyah ile kapatırsa karanlık olacağını söyledi.” (Gözlem,Ö1).

“Bu siyah bir gökyüzü oldu ve her yeri kapattı ve karanlıklar çıktı... Yağmur yağacak.” (Görüşme, Ö7).

Koyu Renk İle Resmi Kapatma %57.2'lik oranla resimlerinde gözlemlenen renk ilişkileridir.

“Hepsini siyaha boyadım,”(Görüşme,Ö1)

“Fakat daha sonra siyah boya ile resmin üzerini karaladı.” (Gözlem,Ö1).

“Mavi renkle kurbağanın yüzdüğü suyu yaptı. Daha sonra kırmızı ve siyah renkle yaptığı resmin üstünü karaladı.” (Gözlem,Ö3).

“Yaptığı remin üstünü daha koyu renklerle karalıyor.” (Gözlem,Ö4).

“Daha sonra da siyah rengi kullanarak yaptıklarının üstünü kapattı.” (Gözlem,Ö7).

“Gökyüzünü siyaha boyadı. Siyah boya ile resmi kapatırken çok hızlı ve hırsıyla boyayı kullandı.” (Gözlem,Ö7).

Araba kodunu kullananlar %42.9’luk bir dağılım göstermektedir.

“Yarış arabası oynamayı da severim.” (Görüşme,Ö1)

“Mesela arabaları düşünür ve resimleri yaparım.” (Görüşme, Ö5).

“Önce (açık renk) sarı boya ile kendi arabasını yaptı.” (Görüşme,Ö7).

“Arabaları çok sevdiğini ve bir gerçek bir arabasının olmasını istediğini söyledi.” (Görüşme,Ö7).

Bebek kodu da aynı oran ile %14.3’lük bir oran göstermiştir.

“Bebeğim var bebeğimin gözleri var.” (Görüşme,Ö2).

“Bebeğin saçları var.” (Görüşme,Ö2).

“O bebeğin resimlerini yaptı. Bebeği saçlı yaptı.” (Görüşme,Ö2).

“Bir diğerinde bebeği mama yerken çizdi.” (Görüşme,Ö2).

Bina-Yurt imgesi %14.3 oranında resimlerine yansımıştır.

“Bina var yani bizim olduğumuz.” (Görüşme,Ö5).

“Bina kaldığım yurt.” (Görüşme,Ö5)

“Resim yaparken yaptığı binanın yani kaldığı yurdun etrafını kırmızı boya ile çevirdiğini söyledi.” (Gözlem,Ö5).

“Bu binanın yurt binası olduğunu söyleyerek kendisini orta katlardaki bir pencerede çizdi.” (Gözlem,Ö5).

Hayvan İmgesi’nin resimlerinde kullanılma oranı %42.9 olarak görülmektedir.

“Kurbağa yaparken de yeşil renk yaptı. Yani zeminde lokal renkleri kullandı.” (Gözlem,Ö3).

“Bir de bunlara çok yakın bir yerde aslan resmi yaptı.” (Gözlem,Ö5).

“Bir de kanat var tabi kuş da var.” (Görüşme,Ö6)

Kendi İmgeleri’ni %57.2’lik bir oranla resimlerine yansıtmışlardır.

“Çocuk var ve şapkası var ve bu da benim.” (Görüşme,Ö1).

“Çizdiği çocuğun kendisi olduğunu söyledi.” (Gözlem,Ö1).

“Kendisini çizerken renkli çizdi.” (Gözlem,Ö1).

“Kendisini şapkalı olarak resmetti ve şapkasını çok sevdiğini söyledi.” (Gözlem,Ö1).

“Kendi şapkasını turuncu renkle boyadı. Kollarını yanlara doğru açık ve sağ kolunu kırmızıyla, sol kolunu da maviyle çizdi. Bacak ayrıntısına girmeden ayaklarını büyük çizdi.” (Gözlem,Ö1).

“Çocuk yapacağım, oyuncasını kırmış ve de tabi ki o benim.” (Görüşme, Ö5).

“Yurdun penceresindeki benim.” (Görüşme, Ö5).

“Kendini çizerken yine pencereye benzer bir biçimde çizdi.” (Gözlem,Ö5)

“Kırılmış bir oyuncak resmi yaptığını ve oyuncacı kıran çocuğu da çizeceğini söyledi. Oyuncacı kıran çocuğun kendisi olduğunu söyledi.” (Gözlem,Ö5)

“Kendi resmini ve kırık oyuncuğı açık renk ve silik yapmayı tercih etti.” (Gözlem,Ö5)

“Uçak var havada uçan ve içinde ben varım.” (Görüşme,Ö6).

“Resminde havada uçan, kanatları olan bir uçak çizdiğini söylüyor ve içine kendisini yerleştirecekmış.” (Görüşme,Ö6).

Oyuncaklar-Oyun’u ifadelerinde kullananların oranı %71.5’tir.

“Kukla oynatmayı da seviyorum.” (Görüşme,Ö1).

“Oyuncaklarla oynamayı da severim.” (Görüşme,Ö3).

“En çok da ben yeni oyuncak seviyorum.” (Görüşme,Ö4).

“Çok çok yaz bana hep çok oyuncuğı var yaz.” (Görüşme,Ö4).

“Ve de oyuncak var ama kırılmış.” (Görüşme,Ö5).

Yiyecekler’i ifadelerinde kullananlar %42.9’luk bir grupta yer almaktadır.

“Muzu çok sevdiğini ve canının şimdi muz istediğini söyledi.” (Gözlem,Ö3).

“Bir de dondurmayı seviyorum.” (Görüşme,Ö5).

“Çileği seviyorum.” (Görüşme,Ö6)

Arkadaş kodu %28.6 oranında çocukların ifadelerine ve resimlerine yansımıştır.

“Arkadaşlarının da, şapkasını çok sevdiğini söyledi.” (Gözlem,Ö1).

“Arkadaşımın şapkası var.” (Görüşme,Ö5).

6. SONUÇLAR

6.1. I. Alt Probleme Ait Sonuçlar (Çocuk ve Mutluluk)

Bulgulardan da anlaşılacağı gibi çocuk ve mutluluk ana temasında en çok resim yapmaya ilişkin ifadelerin yer aldığı görülmüştür. Bu da göstermektedir ki çocuklara en kolay ulaşabilmenin yolu resimdir. Çünkü çocukların tamamı resim yapmaya isteklidir. (Resim yapma özellikle faaliyetler içerisinde eritilmemiştir ve ayrı bir kod olarak yer verilmiştir).

4–5 yaşlarındaki bütün çocuklar çalışmalarında resimsel gelişim aşamasına gelirler. Bu aşamada insan çizimlerinin açık ve net işaretlerini görebiliriz. Daha sonra çocuklar yetişkinlerin de anlayabilecekleri imgeler tasarlamaya başlarlar (Kellogg & Scott, 1967:75).

Kellogg & Scott (1967)’un da belirttiği gibi çocuklar 4–6 yaşlarında şemalar oluşturmaya başlamışlardır. Yani karalama döneminden şema öncesi döneme bir geçiş vardır. Ancak araştırma kapsamında yaptırılan resimler incelendiği takdirde bu çocukların bazılarının hala karalama döneminin özelliklerini gösterdiği görülmektedir.

Genelde çocuklar, yaklaşık iki yaşında karalamaya başlar ve bu etkinlikleri 4 yaşına basıncaya kadar sürdürürler. Anaokulu öğrencisinin hala karalamayla uğraşması, çocuğun, kendi yaş düzeyinin altındaki bir etkinliği sürdürmesi anlamını taşır. Bu durum, bir beceri eksikliğinden çok bir gelişim sorunu olarak değerlendirilebilir. Büyük bir olasılıkla, hala karalama evresini sürdürmekte olan çocuk, akranlarının düzeyindeki psiko-sosyal olgunluğa sahip olamayacak ve onların gerçekleştirdikleri bazı etkinlikleri başaramayacaktır (Yavuzer, 2005: 37).

Çocuklar kendilerini ifade edebilecekleri faaliyetleri sevmekte ve bu gibi etkinliklerden zevk almaktadırlar. 4–6 yaş çocuklarının bu tercihleri, ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocuklardan farklılık göstermemektedir.

Bulgularda ortaya çıkan kodlara bakacak olursak, araba kodu hem çocuk ve mutluluk ile ilişkili sevdiği eşyalar arasında, hem de çocuk resimleri ile ilişkili kullandıkları imgeler arasında yer almıştır. Bu koda özellikle erkek çocuklarda rastlanılmıştır. Bu da cinsiyet farklılığının etkilerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Oyun-oyuncaklar ile ilgili ifadelerle bakıldığında, bu kodun hem sevdikleri eşyalar arasında hem de resimlerinde kullandıkları imgeler arasında yer aldığı görülmektedir. Çocukların yaşam mekânlarında yer alan oyuncakları paylaşmaları gerektiğinin bilincinde oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle kendilerine ait ve daha çok oyuncak istedikleri ifadelerinden de anlaşılmaktadır. Oyun ile ilgili olarak, Atan (2005), “gelişimsel yaklaşım” dan örnek vermiştir.

Çocukların neden çizdikleri sorusuna bir tür oyun faaliyeti olarak ve oyuncaklarına gösterdikleri ilgiyi, resmetmeye de gösterdiklerini söylerler. Oyun kuramlarından yararlanarak bu ilgiyi açıklayarak aktif olmanın insanın doğasında olduğunu ve oyun eyleminin de aktarmada önemli bir yol olduğunu savunurlar (Atan, 2005:319).

Dokunma ihtiyacı ile ilgili örneklem grubunun özelliklerini yansıtmakta olan (Tablo 1)’e bakacak olursak; yurttan kalma süresi diğerlerine göre daha az olan çocuk, grubunda kendisinden de küçükler yer almasına karşın özellikle dokunma ihtiyacı hissetmektedir. Bu da kuruma alışma sürecini ve ebeveynleri ile ilişki kurma özlemini göstermektedir.

Sevgi ihtiyacı kodu ile ilgili de yine aynı öğrenci karşımıza çıkmaktadır. Dokunma ihtiyacı ile de bağlantılı bir kod olarak bulgular arasında yer almaktadır. Kırkinciöğlü’nun bize aktardığına göre; dünyada hiçbir canlı yavrusu, insan yavrusu kadar sevgiye muhtaç değildir. İnsan yavrusu sevgi ile büyür ve olgunlaşır. Sevgisiz kalan yavru adeta aç bırakılmış bir canlı gibidir. Bedeni doysa da ruhu açtır (1999:34).

Yuvalarda ve yetiştirme yurtlarında anne-baba sevgisinden yoksun olarak büyütülen çocukların gösterdiği kişilik bozuklukları, anne-baba sevgisinin çocuklara ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir. Sevgiden yoksun olarak yetişen çocuklar, zekâları yüksek olmalarına karşın, geriymiş gibi davranmakta, etkin olamamakta, aşırı derecede içe kapanık, çekingen olabilmektedirler. Küçük yaşlarda sevgi yoksunluğu nedeniyle çocuklarda görülen kişilik bozuklukları, yetişkin yaşlarına kadar etkisini sürdürebilmektedir (Özmen, 1989:15–16).

Mutluluk ve anlam ile ilgili çocukların ifadelerine baktığımızda ise, sahip olma ile ilgili ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu özelliğin yaşamlarını devam ettirdikleri bu kurumlardaki yetiştirme yurtlarında, her şeyin bir arada ve paylaşılması ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bundan da çocukların sadece benim diyebilecekleri kişisel unsurlara ihtiyaç duydukları sonucu çıkarılabilmektedir. Yine ifadeler göstermektedir ki; sahiplik duygusu bireyi mutlu etmektedir. Resim yapmanın ve dokunmanın da mutluluk ile ilişkilendirildiği görülmüştür.

Çocuk resim yaparken neden ve sonuçları hesaplayarak resim yapmaz; sadece çocuk saflığı ile resim yapar ve bundan da haz alır.

Çocuk resimleri çocuk ruhunun bir yansımasıdır. Çocuğun sözel olarak ifade etmekte güçlük çektiği duygularını resim düzleminde rahatlıkla ifade ettiği bilinmektedir. Çocuklarda gözlemlenen zengin hayal gücü sayesinde büyümekte ve gelişmekte olan çocuğa resimleri ile kendisinin ifade etme fırsatının verilmesi duyarlı ve psikolojik anlamda sağlıklı kişilik geliştirmesine katkı sağlayacaktır (Günaydın,2006:63).

Görülmektedir ki mutluluk; buldukları ortamdaki uzaklaşma ve bunun sonucunda da sahip olacakları, benim diyebilecekleri kendi dünyalarını yaratma isteğidir.

Yiyecek kodu ise hem özlem duydukları hem de kullandıkları imgelerde karşımıza çıkmaktadır. Bu özelliğin yaş gruplarının özelliklerini aynen yansıttığı görülmektedir. Çocuklar, o anki özlem ve isteklerini resimlerinde birer imge olarak kullanmışlardır.

Anne ile ilişkili olarak ifadelerden anlaşılacağı gibi çocuklar için anne kavramı aynı zamanda ev ve sahip oldukları ile ilişkili görülmektedir. Çocuk, annesinde bebek gördüğünden bahsetmiştir. Gördüğü bebek kardeşi olmasına karşın onu annesinin bebeği olarak görmektedir. Kendisi 4 yaşındadır ve yine 4 yıldır bu kurumda yaşamaktadır. Resimlerinde de mutluluğu ifade ederken anne ve bebek resimleri yapmıştır. Çocukların mutlu resimler yapabilmeleri için ebeveynleri ile yaşayabilecekleri sağlıklı aile ortamlarına ihtiyaçları vardır.

Baba koduna çocukların birinde sıklıkla rastlanmıştır. Bu çocuğun özellikle baba özlemi çektiği tespit edilmiştir. Resminde de bir araba ve içerisinde iki figür yapmıştır. Daha sonra resminin üzerini koyu

renk ile karalamıştır. Baba ile ilgili özlemini sözel ifadelerinden çıkarmak mümkündür. Mutluluk ile ilgili yaptığı resimde de çizdiklerinin üzerini tamamen karalaması dikkat çekicidir.

Bebek ile ilgili olarak çocuklardan biri genellikle bebeğin fiziksel özelliklerini resmetti ve anlattı. Bebek ile vurguları özellikle dikkat çekicidir. Mutluluk ile sevdikleri ile ilişkili sorulara yanıtları genellikle bebek üzerine kurulmuştur.

Çocuklardan biri ev ifadesini sıklıkla tekrar ederken sahip olduğu oyuncaklarından ve eşyalarından da bahsetmiştir. Burada da yine kişisel eşyalarını ev kavramı ile ilişkilendirdiği görülmektedir. Ayrıca, resim yapmak için de evde olmak gibi bir koşul koymuştur. Çocukların ifadeleri dikkat çekicidir.

Yavuzer'in bize aktardığına göre;

“Resim, çocukla iletişim kurmakta karşılaştığı güçlükleri aşma konusunda, yetişkine yardımcı olur. Resim, çocuğun haberi olmadan onun kendini ifade etmesini sağlar. Resim, çocuğun dış dünyayı algılayışının bir göstergesi kabul edilir. Çocuk, objeleri betimlemek üzere figüratif düşünce etkisinde formları oluşturur. Gördüğünü yansıtmaya en uygun formu çizmeye çalışır. Resim faaliyeti sırasında birey, konu seçimi ve yorumlamasıyla bize salt bir resim örneği vermekte, resimden öte bilgiler de sunmaktadır.” (2005:12).

6.2. II. Alt Probleme Ait Sonuçlar (Çocuk ve Resimleri)

Çocukların mutluluk resminin üzerini siyah ile kapatarak, havanın kararacağını ve karanlık olacağını özellikle vurgulamaları son derece ilgi çekmektedir. Çocuklar özellikle kendi imgelerini ve önem verdikleri diğer imgelerin üzerini kapatmayı tercih etmektedirler. Kapatırken de kalemi çok bastırmaları ve özellikle bu işlemi çok hızlı yapmaları dikkat çekmiştir.

Resimlerdeki renk kullanımını incelediğimizde ise, çocukların birçoğunda rastlanan ortak özelliklerden birisi de koyu renk ile yaptıkları imgelerin üzerine karalayarak kapatma eğilimleridir. Çocuklar, resim yapmanın ilk sürecinde kendileri için mutluluğu ifade eden resimleri yaptıkları halde son aşamada bu imgelerin üzerini kapatarak, belki de sahip olmadıkları mutluluk imgesini yok etmek istemektedirler.

Ebeveynleri ile birlikte büyüyen çocuklar resimlerinde canlı renkleri kullanmayı tercih etmektedirler. Yavuzer'e göre; “Karalamalarını adlandırmaya başladığında, renk kullanmaktan haz duyar. Yaşamın bu dönemi, bireyin kendine karşı davranışlarını geliştirmede ve dünyanın zevk ve ilgi uyandırıcı bir yer olduğu duygusunun yerleşmesinde son derece önemlidir.” (2005:37).

Araba imgesini kullanan çocukların cinsiyetlerinin bu imgeleri seçmede etkili olduğu, yaşları da dikkate alındığı takdirde bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bebek kodunun, çocuk ve mutluluk temasının altında yer alan anlamı ile çocuk ve resimleri temasında da yer aldığı görülmektedir.

Bebek kodu hem çocuk ve mutluluk hem de çocuk resimleri başlığı altında yer almıştır. Yani bu kod hem ifadelerine hem de resimlerine yoğun olarak yansımıştır. Görmekteyiz ki bebek imgesi onun için annenin yanında olma ve mutluluk ilişkisini vurgulamaktadır.

Yaşadıkları mekânların yani Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumlarının da resimlerine yansıdığı görülmüştür. Çocuklardan biri kendisini binanın penceresinden bakar durumda ve pencere şeklinde de çizmesi, ruhsal dünyasını anlamamız açısından önemli bir noktadır. Resme bakıldığı zaman bir yalnızlık ve dışarıya açılma duygusu hissedilmektedir. Erol ve Şimşek'e göre; araştırmacılar, yuvalarda büyüyen çocuklarda psikiyatrik belirtilerin görülme sıklığının yüksek olduğunu vurgulamışlardır. Bebekler ve küçük çocuklar, onları koruyan kollayan, kendisiyle konuşan, mesajlarına uygun yanıtlar veren duyarlı ve onlar için özel olan bir kişiye gereksinim duyarlar (2006:4).

Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi mutluluk ile ilgili yaptıkları resimde kendileri ile ilişki de kurdukları anlaşılmaktadır. Çünkü kendi imgelerini resimlerinde ve ifadelerinde kullanmayı tercih etmişlerdir. Kendi imgelerini çizerken; yapmak istedikleri, özlem duydukları, sahip oldukları ve belki de üzüntüleri ile ilişkilendirerek aktarmayı tercih etmişlerdir.

Oyuncaklar-oyun ve yiyecek kodu ile ilgili ifadelerle bakıldığı takdirde bu kodun hem ifadelerinde hem de resimlerinde görüldüğü anlaşılmaktadır.

Çocuklardan biri özellikle, arkadaşının sahip olduğu şapkayı ifadelerinde ve resimlerinde kullanması kendisinin de sahip olmak istediği bir eşyaya olan özlemini ifade etmektedir.

Arkadaş kodunun da sahiplik ve sahip olma isteğini yansıtmakta etkili olduğu görülmektedir.

7. ÖNERİLER

1. Kurumlarda özellikle bakıcı anneler için çocuk sağlığı, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili konuları içeren eğitim programlarının düzenlenmesi ve uzman elemanların sayısının artırılmasının gerektiği düşünülmelidir.
2. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumlarının mümkün olduğu kadar toplumla kaynaşması, toplum tarafından ziyaret edilerek tanınmasının sağlanması, kurum binalarının çevreden soyutlanmaması, ayrıca kurum çocuklarının çevredeki diğer insanlar ve çocuklarla ilişki kurmasının teşvik edilmesi önerilebilir.
3. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumlarında kalan çocukların, resimlerinde kullandıkları imgelerin üzerini karalama eğilimleri araştırmacılar tarafından daha detaylı incelenerek, benzerlikler ve farklılıkların nedenleri araştırılmalıdır.
4. Sağlıklı aile ortamları olup da ekonomik yetersizlikler nedeniyle Çocuk Esirgeme Kurumlarına bırakılan çocukların aileleri devlet veya özel kuruluşlar tarafından maddi yönden desteklenerek çocukların kendi aileleri yanında yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
5. Koruyucu aile sisteminin yaygınlaştırılarak çocukların sıcak ev ortamlarında sevgi ve şefkatle tanışıp sağlıklı birer birey olarak yetiştirilmesi desteklenmelidir.
6. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumları tarafından kışla tipi yurtlar yerine, ev ortamına benzeyen sevgi evlerinin yaygınlaştırılması gerektiği düşünülmektedir.
7. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumlarının, araç-gereç ve materyaller yönünden zenginleştirilmesi, çocukların yeteneklerini geliştirebilecekleri ve sanatı öğrenebilecekleri sanat atölyelerinin kurum bünyesinde bulundurulması için düzenlemelerin yapılması önerilebilir.
8. 13–18 yaş grubundaki çocuklarımız yetiştirme yurtlarında, 0–12 yaş grubundaki kardeşleri ise yuvalarda korunma ve bakım altında bulunmaları kardeşlerin birbirlerinden ayrı ortamlarda bulunmalarına neden olmaktadır. Gerek bu olumsuzluğun, gerekse çocukların, kuruluş ve okul değiştirerek yaşadıkları uyum sorunlarını ortadan kaldırmak amacıyla yeni açılan kuruluşların, fiziki imkânları çerçevesinde 0–18 yaş grubuna hizmet verecek şekilde düzenlenmesi hedeflenmelidir.

KAYNAKLAR

- ATAN, A. (2005). *Çocuk Gelişiminde Resim Eğitiminin Yeri*. Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- ÇETİNKAYA, B. (2006). *Türkiye Türkçesinde Mutluluk ve Üzüntü Göstergeleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- EROL, N. & ŞİMŞEK Z. (2006). *Çocukların Anne Babaları Tarafından Terkedilmelerini ve Kurumlara Bırakılmalarını Nasıl Önleyebiliriz*. Küreselleşen Dünya'da; Sosyal Hizmetlerin Konumu Hedefleri ve Geleceği Sempozyum Sunum Kitabı. S:4. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Antalya.
- GÜNAYDIN, S. (2006). *Sanat Eğitimi Kapsamında Resim-İş Eğitiminin Çocuk Esirgeme Kurumlarındaki Çocukların Gelişim Sürecine Katkıları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anasanat Dalı, Samsun.
- KELLOGG, R. & SCOTT, O. (1967). *The Psychology of Children's Art*. Crm-Random House Publication Published by Crm Inc. Distributed by Random House.
- KIRKINCIOĞLU, M. (1999). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- KIRIŞOĞLU, O. (2002). *Sanatta Eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- ÖZMEN, B. (1989). Annesiz Veya Babasız Büyüyen 5-8 Yaş Çocuklarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YAVUZER, H. (2005). *Resimleriyle Çocuk*. 11. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınları.
- YILDIRIM, Z. (1985). *İstanbul Bölgesi 0-3 Yaş Grubundaki Çocuklarda Anne Yoksunluğunun Çocuğun Büyüme ve Gelişimi Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı, İstanbul.